1.29

STORI SHACI'R GWAS,

Gan SARNICOL.

(TAFODIAITH Sir Aberteifi. GOLYGFA : Neithior yn agos i Landyssul. AMSER : Haner can mlynedd yn ol).

Wel, wel, dyma Mari yn briod a Dafy' mab ioua Ty'ncôd ;
Megis ddo rw i'n cofio i geni yn fabi bach perta ariôd.
I thad ? Rw i 'n i gofio fe'n net, druan, a'i dad a'i dacû gydag e ;
A thyma fi'n fyw i weld neithor i ferch heno yto 'n 'r un lle.

'Rwy'n was yma nawr, wel aroswch—os nad wy'n mistaco, fe fydd
Yn haner can mlyne Clyngeua, yn enill whech chinog y dydd,
Mi fues yn grwt yn bugila, a llynfu yn nyddie'i mangû ;
Mi ddyrnes am orie cyn brecwast godderbyn a'i thad a'i thacû.

Gyllinwch un faril yn rhagor, a galwch am ddamper bob un ;
I Shaci gâl amser i adrodd i stori fach ddismol, ddilûn.
'Stim syndod fod hireth yn pwyso ar Shaci sy'n hen ag yn gam,
Wrth weled y groten a fagodd yn madel ag aelwd i mham.

Un flyne ar bymtheg Ffair Llanarth ddiwetha, 'r odd Mari'n saith ôd,
A'i thad newy'i gladdu—fu bachgen ddim gwell yn y cwmydd ariôd.
Rown i'n heini a sgeiddig pryd hyny, ag yr own ar 'y nghryfdwr yn falch ;
Ag er nad mor ifanc a bues, yn gyru dou geffyl i'r calch.

Rodd Mari a'i gwallt fel yr olden, a'i gwrls dros i hysgwydd yn llâs,
A'i boche mor goch a'r grawelen, a'i llyged fel cenin o las.
Addewes rhyw dro cawsai ddwad am shwrne, ar weitha i mham,
Gyda fi yn y cart glas dou geffyl i'r Fan Galch i Gafyrddin bob cam.

O, amser nodedig odd hwnw, mi ddreifwn dan whiban yn braf,
A nhrâd ar y shafft drw Bencader a'r seren ar wybyr yr haf.
Dodd neb a dou geffyl mor sgeiddig, nag offer yn sheino yn fwy ;
Na chartwr mwy medrus na Shaci, ta chi'n whilo holl ffermydd y plwy.

Ond rhaid i fi ddachre fy stori—rown i'n dod o Gafyrddin un tro ;
'Rodd hi byti ddou yn y bore, ag yn dowyll, 'rwy'n cofio fel ddô,
'Rodd hi'n glòs ar y rhiw, ag fe whyse'r ceffyle wrth dynu y cart ;
Ag yn wir ma'n rhaid i fi gyfadde i fi alw mewn tafarn am gwart.

Pan ddoes i o'r diwedd i'r gwastod, 'rodd tipyn yn rhagor o âr,
Ag ele'r ceffyle'u hunen yn ddiddig dros fyny' Shir Gâr.
Mi neides i'r cart am ryw dipyn, i spario yn nghoese am spèl ;
Gorweddes a chysges fel deiar ; bwrddwydes a gweles—beth ? Wel—

Mi glywswn lais Tomos yn gweiddi—mi wn mai ychydig a'i cred—
Do, gweles, a chlywes dad Mari yn gweiddi,—" Dihuna, a rhed."
Dihunes, a rhwbies yn llyged, er 'u bod ar y ngweitha i'n cau—
A gwelwn i lawr yn Shir Bemro, fod ambell i fellten yn gwau.

Ond, twt ! mi feddylies, 's dim densher, ma mellt yn gyffredin yr haf,
Mi ddaw y cynhaua'n gynharach, a daw'r barlys i hodi yn braf.
Ma'r nosweth yn glòs, ag ma'r ddiod yn gref, ag yn gwasgu fel plwm—
Anghofies y breuddwd, ag yna dachroies ail gysgu yn drwm.

Yn y fan, mi ddachroies ail weled a chlywed i thad fel yr ôdd
Pan ôdd e yn fyw, yn y ngalw, a chododd yr alwad yn flô'dd.
Mi gwelwn e'n sefyll i fyny yng nghanol mân ithin y rhos,
Yn ymyl pwll enbyd, mi gwelwn yn glir yn y mellt yn y nos !

Dihunes a neides ar unwaith, heb feddwl am lein nag am ffrwyn :
'Doedd ise ond " We ! " i'r cyffyle—arosodd y ddou fel yr ŵyn.
Mi es dros y claw fel y milgi : drw'r dryssi a drw'r ithin mân :
Ag hyd heddy, nis gwn mwy na'r marw pwy shwt yr arwenwd fi mlân.

X205200358

’Rodd y mellt fel y nadrodd yn whare, a’r glaw yn dyferu fel pys .
Ond ymlan es drw ganol y cwbwl—a’n llyged yn llanw o whys.
’Dodd gen i ddychymyg beth odd yn y nreifo i fel hyn yn y blân ;
Nag amcan i ble’r own i ’n myned drwy’r ithin a’r dyfrodd a’r tân.

Ond ddoith mellten yn fwy na’r cyffredin, nes bo’r cyfan yn wynias i gyd—
A gwelwn ddyferion y gawad, ar ’u ffordd lawr o’r owyr i’r byd.
Mi welwn fynydde Shir Bemro, a llafur ’u hochre yn wyrdd
A’r teie yn wyn rhwng y coedydd, a’r glaw yn dysgleirio’r y ffyrdd.

Ond, beth odd yn symud at ddibyn hen gwarre ow’ar ’slawer dy’ ?
Beth, plentyn ! ond cyn câl i weld e a’th y cyfan drachefen yn ddu ;
Dychmyges fod rhwbeth yn gweiddi a rhedes fel gwallgo i’r lle ;
Heb feddwl am safan y cware agore yn salw ar y dde.

Onpai am y fellten wen yto ag un arall yn gloi ar i gwar—
Fforwel fai i’r plentyn a finne yn yfflon ar waelod y cwàr.
Gafeiles yn nillad y plentyn—mi scgrechodd a chwmpodd i’r llawr ;
Gorweddson yn dou ar y ddaear—’rodd hi fel y fagddu yn awr.

Ches i gyment a gaer gan y plentyn—a’th yn gelen fach oer yn yn llaw ;
’Rodd y dillad yn lyb ag yn bringon a’i gwallt yn dyferu gan law.
Datodes y dillad, a gwasges y nghot am y plentyn yn rhwym ;
A thynes y ngwasgod a rhoddes i thrâd bach yn hono yn dwym.

Ddoith mellten wen yto’n disgleirio yn ngwaelod y cwàr ar y llyn—
A thwrw ofnadw yn i dilyn a gwasgwn y fach yn fwy tyn ;
Mi es at yr hewl yn y nghyfer, a’r plentyn yn dyn yn y nghôl
A ches fod y cart a’r ddou geffyl yr un fan pan yr es i yn ol.

Mi rhoes hi yn dyner ag esmwyth yn y cart ar y garthen a’r gwellt ;
’Rodd y storom yn dachre mynd heibo a phellhau ’rodd y tyrfe a’r mellt ;
Mi gliriodd yr owyr yn fuan, ag yna mi dorodd y wawr—
’Rodd y plentyn yn dachre dihuno ag O ! mi nhabyddes hi nawr !

Agorodd y llyged bach gleison, symudodd y dwylo bach gwyn,
Ddoith y rhosis yn ol idd i boche gyda chochni yr houl ar y bryn.
Agorodd y wefus fach felus a gwedodd—" O Shaci, 'na falch
Ma Mari gâl dod o Gafyrddin, fel gwedest, ar ben y llwyth calch."

Do's ise dim gweyd wrthych ragor fod golwg ar Mari gen i :
A gwedwch beth fynnoch, mae golwg ar Shaci y gwas gyda hi ;
Fe whilodd i mham a'r cwmdogion am dani trw gydol y nos,
A whilo yr o'nt pan ddoes adre bob cornel o ddyffryn a rhos.

Ond ma diwedd i gâl ar bob storom—ddoith y bore yn glir ac yn lâs ;
Ddoith Mari ar ben y llwyth adre, yn gynnes yn nghot Shaci'r gwâs.
A dyma hi heddy yn briod yn heiny a glân yn yn mysg ;
Y groten fach berta drw'r cwmydd, beth bynnag a all fod i gwisg.

Mi leicech gâl clwed, aie? pwy'n ledodd i'n strêt dros y rhos,
I achub y plentyn rhag ange yn nghanol y storm yn y nos,
Wel, os tynniff neb byth o ben Shaci rhaid iddo fod wrthi yn dâr—
Mai ysbryd o'r Nefodd a'i ledodd pryd hyny ar fyny' Shir Gâr.

PRIS CEINIOG.

Copyright. Cyhoeddedig (drwy ganiatad yr Awdwr) dros Gymdeithas Llen Dyffryn Teifi gan JOHN D. LEWIS, Gwasg Gomer, Llandyssul. 1906.